

Göyçə nisgilli bayatılar

Azərbaycan şifahi xalq yaradıcılıq nümunələri zəngin mənəvi sərvətimiz olmaq etibarilə, bütövlükdə, xalqımızın dünyagörüşünü, həyata baxışını, psixologiyasını, məişət tərzini və s. əks etdirmək baxımından önəmli bədii irsdir. Sorağı minillərdən gələn və indinin özündə də davam edən bu estetik proses xalqın şifahi bədii təfəkkürünün və zövqünün yüksəkliyini təsdiqləmişdir. Bu nümunələr həm də xalqımızın qan yaddaşdır, tarixinin bədii salnaməsidir.

Xalq ədəbiyyatına meyilli bir şəxs kimi mən də bu ədəbiyyatın ayrı-ayrı nümunələrinin toplanmasına uzun müddət maraq göstərmişəm. 1981-ci ildə ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra təyinatla doğma rayonum olan Lerikin Zuvand mahalının

Kəlvəz kəndində müəllim işləmişəm. Elə o vaxtlarda da yaşlı nəslin sinəsində qərar tutan xeyli folklor nümunələrinin toplanmasına nail olmuşam.

Respublikanın Qəmərşah Cavadov kimi tanınmış alimləri ilə yanaşı, xalq ədəbiyyatına ürekdən bağlı olan

ayrı-ayrı adamların mənə göndərdiyi məktublar məni sevindirmiş və bu işə həvəsimi artırmışdır. Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalından da o zaman mənə bir neçə məktub göndərilmişdi. Göyçə mahalının Qoşabulaq kəndindən Nadirovlar soyuna mənsub 10 nəfər şəxsin yazdığı məktub isə diqqətimi daha çox cəlb etmişdi. Onu da qeyd edim ki, həmin şəxslərlə əlaqələr saxlamış və məktublaşaraq topladığımız xalq ədəbiyyatı nümunələrini bir-birimizə göndərmişik.

Nadirovların mənə ən səmimi hisslər və Azərbaycan təəssübü ilə 14 yanvar 1987-ci ildə yazdıqları məktubu yenidən oxuyarkən həyəcanlanmaya bilməzdim. Onların toplayıb göndərdiyi bayatıların böyük əksəriyyətinə hakim olan yurd sevgisini, parçalanmış Azərbaycan ağrısını, qəribçilik duyğularını və s. bir dərd kimi yaşadım. Etiraf edim ki, göndərilən bayatıların indiki təsiri əvvəlkindən daha fərqli və güclü oldu. Bu bayatılarda, sanki, onların başlarına bir il sonra gətiriləcək müsibətlərdən, dedə-baba torpaqlarından qovulacaqlarından, yurdlarında bayquşlar ulyacağından qabaqcadan, fəhmlə xəbərdar olduqlarının harayını gördüm:

**Göy çəmənii
Şeh bəzər göy çəmənii
Hansı məkanda olsam
Haraylar Göyçə məni.**

Bugünün gözü ilə baxanda bayatılarda yurd həsrəti, vətən ayrılığı və par-

çalanma faciəsini özündə əks etdirən iki amil diqqəti cəlb edir. Bunlardan biri Azərbaycanın şimalı ilə cənubunu ayıran sədd kimi qəbul olunan Araz çayına müraciət və etirazdır:

**Əzizim xan Araz
Sultan Araz, xan Araz.
Vətənlə görüşüm var.
Gəl eyləmə qan, Araz.**

Parçalanma reallığı ilə barışmayan, birlik təmənnasında olan xalq yeni fəlakət və müsibətlərə düşər oldu: millət Qərbi Azərbaycan itkisinə məruz qaldı. Lakin bu gün yarasından qan axan, düşmən tapdığı altında inləyən bu torpaqlara xalqın sevgisi və bağlılığı daha qüvvətli və güclüdür:

**Köksümü dağ eylərəm,
Əridib yağ eylərəm.
Qərib düşsəm, yurdumu
Min il soraq eylərəm.**

Heç şübhəsiz, bu bayatılar haqqında geniş yazmaq, onları misra-misra təhlil edib, dəyərləndirmək də olar. Onları mənə göndərən Göyçə mahalının Qoşabulaq kəndinin sakinlərinə – Nadirovlara minnətdarlığımı bildirirəm. Qədim Göyçə torpağından vaxtı ilə göndərilən həmin bayatıların bir qismini “Göyçə sovgatı” kimi ilk dəfə oxuculara erməğan edirəm.

**Elman QULİYEV,
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji
Universitetinin professoru**

*Əzizim göy çəmənə,
Şeh düşdü göy çəmənə.
Ələsgəri səslədim,
Səs verdi Göyçə mənə.*

*Göyçə mənim,
Göy yurdam, göy çəmənim.
Laylamı özü çalıb,
Anamdı Göyçə mənim.*

*Araz boyu sədd oldu,
Sevincimə hədd oldu.
Hicran səbrimi qırdı,
Nə çəkilməz dərd oldu.*

*Lala yalqız,
Gül qoşa, lala yalqız.
Qorxuram qərib öləm,
Cənazəm qala yalqız.*

*Əziziməm qəmdə gül,
Qəmdə danış, qəmdə gül.
Ağ gündə gülən köniül,
Hünərin var, qəmdə gül.*

*Salma bu dərdə məni,
Vermə namərdə məni.
Qurtar namərd əlindən,
Yetir bir mərdə məni.*

*Köksümü dağ eylərəm,
Əridib yağ eylərəm.
Qərib düşsəm, yurdumu,
Min il soraq eylərəm.*